

Determinált egyensúly

Fleisz Tamás

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Szobrászművész, 4. évfolyam

Colin Foster DLA, egyetemi tanár

Az itt látható munkám egy iskolai feladaton alapult, miszerint "egyensúly" témában alkossunk valamit. Korábban már kísérleteztem geometrikus konstrukciók létrehozásával, így ezt folytattam ennél a munkámnál is. Ez egy beton térkőből készült kőkör, melyet középen egy fémkonstrukció fog össze. Tizenkettő darab tömbről van szó, amik egy másfél méter átmérőjű kör alakzatában helyezkednek el, egymástól egyenlő távolságra, a kör közepe felé billenve. A befelé dőlő köveket hármásával kapcsolja össze négy darab, szabályos fémháromszög.

A kőkör létrehozásához az építkezéseknél is használatos betonból öntött szegélyköveket használtam. A készen beszerezett lapokat félbevágtam, és megszabadítottam összekapcsolásukhoz szükséges csapjaiktól, így kaptam tizenkét darab ötven centiméter magas, húsz centiméter széles és hat centiméter vastagságú elemet. Miután ez elkészült, hozzákezdtam a háromszögek építéséhez. A tíz milliméter átmérőjű köracél rudakat CO hegesztővel illesztettem össze. A háromszögek oldalai százharminc centiméter hosszúak, s úgy hegesztettem össze őket, hogy minden csúcshoz csatlakozzon egy-egy kis csap, mely a szemközti oldalra merőleges. Így kaptam négy darab, külön álló szabályos háromszöget. Ezek után a tömbökbe kellett furatokat vájnom, melyekbe majd a csapok illeszkednek. E furatok a kövek felső harmadában, ferdén helyezkednek el, hogy összeillesztve a kőlapok befelé dőlve álljanak, viszont a háromszögek vízszintesen maradjanak. A lyukak dőlésszögének meghatározásához a tömböket egy falnak döntöttem, és a kívánt szög megtalálása után az oldalukra vízszintmérő segítségével vonalat húztam. A furatok pontos helyét úgy mértem ki, hogy azok a középtengelyre essenek. Magához a fűrészhez egy tükröt is használnom kellett, mivel így láttam munka közben a kövek oldalára húzott dőlésszöget is, amivel párhuzamosan tartottam a fűrőt. Ügyeltem arra, hogy egyik lapot se lyukasszam át teljesen.

A megadott témának örültem, mert régóta foglalkoztatott ez a téma. A mű címe magában hordozza a kövek dőlésének okát, az eleve elrendelt egyensúlyi helyzetet, mely egész életünket végigkíséri. Jelen van a Naprendszerből kezdve, a legapróbb teremtményekig, az élő szervezetek felépítésében, és az élőlények, beleértve az embert is, egyensúlyra törekednek. Nézzük például a Földet, és annak helyzetét a Naprendszerben. A bolygók és csillagok között fennálló egyensúlyi helyzet tette lehetővé az élet kialakulását a földön, vagy éppen azt, évszakok, hónapok, nappalok és éjszakák váltakoznak, majd ismétlődnek újra és újra.

A geometrikus formák közül a kört éreztem a leginkább megfelelőnek, hiszen többek között magában hordozza a folyamatosságot, az örökkévalóságot, a tökéletességet, a harmóniát, a végtelent, a zártságot, a védettséget és az egység jelentését is. Az ég, továbbá a gömb alakú égitestek jelképe, a látható és láthatatlan égi köröké. Az emberiség történelmében, hitvilágában is fontos szerepet tölt be. A folytonos mozgásra is utalhat, mivel a vándorló nomád népek táborai és sátrai rendszerint kerek, szemben a letelepült, négyszögletes alaprajzzal. Általában a kör alaprajzú épület az ősi forma. A kört a babiloniak az év 365 napja után osztották fel 360 fokra. A kör középpontja Istent, a teremtés kezdetét és végét jelképezi, maga a kör pedig a teremtet világot. A mágikus kör hiedelmének gyakorlati alapja az, hogy a védekezésnek, védhetőségnek a kör a legtermészetesebb formája. A képzet kifejeződik az ősi települések és szent épületek alaprajzában, az őket kerítő körfalakban, gyűrű, karperec, öv stb. viselésében, körjátékokban és körtáncokban, rituális körüljárásokban. Az őskorban is építettek megalitikus kőköröket, feltehetőleg csillagászati célokkal, melyek szertartások helyszínéül is szolgálhattak.

Az általam létrehozott kőkör tizenkét tömbből áll, aminek szintén elhanyagolhatatlan jelentéstartalma van. A tizenkettes szám a világmindenséget jelképezi, mely az idő három síkjának, és a tér négy égtájának sorozatából jön létre. Az év hónapjainak, az állatöv jelenlegi jegyeinek száma. A Jupiter tizenkét év alatt tesz meg egy kört az állatövben, ennyi társa volt Odüsszeusznak, ennyi pásztora Romulusnak és a népmesékben is fontos szerepet tölt be.

Mint már említettem, a lapokat összetartó fém konstrukció szabályos háromszögekből áll, ami szintén nem véletlen döntés volt. A szabályos háromszög az arányosság és a stabilitás jelképe, továbbá minden egyenes oldalú síkidom háromszögekből épül fel.

A mű készítése közben József Attila Esmélet című verse lebegett a szemem előtt. A vers szerkezete, témája, felvonultatott képei sokat segítettek abban, hogy egy kozmikus egyensúlyt jelképező tárgyat hozzak létre. A költő tizenkét versszakban írja le saját individuumát, s annak a világhoz viszonyuló aktuális helyzetét, akár egy őskori megalitikus naptár. Az anyagok kiválasztásában, és a formavilágban is inspiráltak a költői képek.

„Én fölnéztem az est alól
az egek fogaskerekére –
csilló véletlen szálaiból
törvényt szőtt a mult szövőszéke
és megint fölnéztem az égre
álmain gőze alól
s láttam, a törvény szövedéke
mindig fölfeslik valahol.

Fülelt a csend – egyet ütött.
Fölkereshetnéd ifjúságod;
nyirkos cementfalak között
képzelhetsz egy kis szabadságot –
gondoltam. S hát amint fölállok,
a csillagok, a Göncölök
úgy fénylenek fönt, mint a rácsok
a hallgató cella fölött.”

A munkám szétszerelhető, összeállításához legalább három ember szükséges, hiszen egyszerre három kőbe kell beleilleszteni egy háromszöget. Ez a folyamat is sugall némi szertartásos jelleget. Néhány ember a szalonnasütésre asszociált a mű láttán. Ez konkrétan nem szerepelt a céljaim között, viszont örültem, hogy egy közös program, összejövétel képzetét kölcsönözte, erősítve ezzel a kőkörök misztikumát.

A fém és a beton ötvözése továbbra is foglalkoztat, a továbbiakban is szeretném felderíteni a bennük rejlő lehetőségeket, más témákat feldolgozva.

Forrás: Hoppál Mihály- Jankovics Marcell- Nagy András- Szemadám György: Jelképtár
József Attila összes versei (297. o.)